

ወግዕን ጸወታን
ምስ ቀሺ ገብረ-አምላኽ - ፮

ዝቐጸለ...

“...በዙይ እተተሓተዘ ሓደ ግሩም ዝኾነ ዛንታ ግዳን ኣዘኻኺርካኒ’ሞ ኸነግረካ።

“በዘበን ጣልያን ሓደ ጸዕዳ ኣብ ኤርትራ ገዛኢ* ነበረ’ሞ ንዓበይቲ ዓዲ ጸዊዑ ግብሪ ኣብልዖም። ብድሕሪ ድራር ድማ፣ ‘ሕንቅ-ሕንቅሊቶይ ፍለጡለይ’ በሎም።”

“ዋእ፣ አቦይ ቀሺ! ‘ቱ ጣልያን ደኣ ኸመይ ኢሉ እዩ ሕንቅ-ሕንቅሊቶይ ፈለጡ?”

“ገና ኣብ ዓዱ ኸሎ ብዛዕባ ሃገርና ታሪኽን ባህልን ኣጽርዩ እተምሃረ ሰብ እኮ እዩ ነይሩ። ግዕዝ ቅኔ ኸይተረፈ ዝፈልጥ ምሁር፣ ሊቅ ሰብ እዩ ነይሩ ይብሃል።”

“ግዕዝ ቅኔ እተምሃረ ጣልያን! ከም እዙይ ዝበለስ ኣነ ሰሚዐ ኣይፈልጥን።”

“እወ፣ ምሁር እዩ ነይሩ እሞ እቶም ዓበይቲ ኤርትራ ድማ ‘ሰሰናቢተይ’ ኢሎም ምስ መለሱሉ፤ ‘እስኪ በሉ ኣብ ገነት እተኣሰረት ኣድጊ ፍለጡለይ?’ በሎም ይበሃል።”

“ወይ ጉድ! ድሓርክ?”

“በል ንኸንማኸር ፍቐደልና ኢሎም ኪማኸሩ ኸበቡ እሞ፣ ‘ወይ ጉድ! ሎምስ ገነት እተኣሰረት ኣድጊዶ በለና! ገነት ዚብላ ንሃገርና እዩ፤ ግን ሕንቅ-ሕንቅሊቶይ ንኸንፈትሕዶ ባዕልትና ኣእዱግ ኢና ኸንብሎ ኸኳንና? ነውሪ! ሕንቅ-ሕንቅሊቶይካ ምፍትሖ ኣይከኣልናን፣ ኣብዩና ድኣ ንበሎ እሞ፣ ዝበለ ይበል! ኢሎም ተማኸሩ።”

“ዝገርም እዩ! ብድሕሪኡኸ?”

“ብድሕሪኡስ፣ ‘ንሕናስ ንሕንቅ-ሕንቅሊቶይካ ክንፈትሖ ኣይከኣልናን’ ደኣ በልዎ።

“ድሓርክ?”

“ንሱ ድማ ከምቲ ንቡር ልማድ ዘሎ፣ ‘ኣድርፍኒ እሞ ኸነግረኩም...’ በሎም፣ ‘ተደረር’ በልዎ፣ ‘ብጸዕዳይ፣ ብጸሊም ጣፍ?’ በለ፣ ‘ብጸዕዳ ጣፍ’ ምስ በልዎ፤ ‘በሉ እምበኣር፣ ጸዕዳ ጣፍ ዝበለ ጸዕዳ ጣፍ ይሃቦ፣ ጸሊም ጣፍ ዝበለ ጸሊም ጣፍ ይሃቦ፣ ኸም መርፍእ የቐጥኖ፣ ኸም ማዕጺድ የገብጡ...’ ኢሉ ከምቲ ኸሉ ንቡር ዘሎ ኢሉ በለ’ሞ፤ ‘ገነት ማለት ሃገርኩም፣ ካብቲ ጥዑም ኣየራ ጀሚርካ ክሳዕ ሓመዳ ንኸሉ ኣዝርእቲ ግሩም ዝኾነት ገነት እያ። ዓድና ድኣ ብኸንደይ ቁሪ፣ ዛሕልን፣ በረድን ኣዝርእቲ ንምብቃል ክንደይ ሽግር ኣሎና። ኣብ ገነት እተኣሰረት ኣድጊ ማለት ድማ ንስኻትኩም ኢኹም። ነዛ ገነት እትመስል ሃገር ሒዝኩምስ ካባና ንላዕሊ በሊጽኩም ክትስልጥኑ ምተገብኣኩም ኔሩ፣ ግን ድሕሬና ተሪፍኩም፣ ሎሚ ንዓና ትግዝኡ ኣለኹም!’ በሎም ይበሃል።

“ካብቶም ሽማግሌታት ዓዲ ድማ ሓደ ዓብዪ ሰብ ተንሲኦም፤ ‘ንሕና ስገምን ስርናይን ዘሪእናን፣ ኣብቀሓልናን፣ ጉዕሽን ጽራይን ስዋ ኸንሰቲ ኸለና፣ ጡጥ ፈቲልና፣ ብማእለማ ኣሊምና ነጸላን ጋብን፣ በብዓይነቱ ጥልፊታት፣ ቅጭንን ኩታን ኣንስትና

ተከዲነን ኸጋይጸ ኸለዋ፣ ኸተማታት ሃኒፅና፣ ሐወልቲታት ተኸልናን ማዕቢልናን ክንነብር ከለናዶ ክሳዕ ትማሊ፣ ትማሊ ጽዑዱ ኤውሮጳ ጥራይ ዝባንኩም፣ ቆርቦት ተዓጢቕኩምዶ፣ ደድሕሪ ዓጋዜንን ጤለ-ቡዳን ሃደን ትጐይዩ ኣይነበርኩምን? ካሊእስ ይትረፍ ለመም ዚብሉ፣ ገለ-መለ ሓሳኹ ባሕሪዶ ኣይኮነን እናዘቕኹም እትበልዑ? ታሪኽ ሃገርና ካባይ ኣብሊጽካ ሰለ እትፈልጠ፣ ኣነዶ ንዓኻ ክነግረካ ኹይኔ? መዓስ ጠፊኡካ? ግን ብክርስትና ሃይማኖትና፣ ተቐበልቲ ጋሻ ብምኻንና፣ ካብ ግብጹ፣ ካብ ቱርኩ፣ ክፉኣት ጸላእቲ በዚሓምና፣ በብዘበኑ እናመጹ እናወረሩ፣ ክንዋጋእ፣ ንሃገርና ክንካላኸል ድኣ ድሕሪት ተሪፍና እምበር ኣእዱግ ስለ ዝኾንና መዓስ ኮይኑ? ኢሎም መለሱሉ ይበሃል።”

“ዜደንቕ መልሲ እዩ። ጽቡቕ እባ ድኣ ገበሩዎ!”

“እዙይ ምስ በልዎ ተንሲኡ ‘ንጸላ ሃቡኒ’ በለ’ሞ፣ ብነጸላ ዝባኑ ኣደግዲጉ ዓጢቑ፤ ‘ወይ ግሩም! ለካ ኣነስ ላዕለ-ላዕለ ጥራይ ርእየ ደኣ እየ እምበር እዙ ኹሉ ሽግር ጸላእቲ ከም ዝነበረኩም ብዘይ ምፍላጠይ፣ ‘ኣድጊ’ ኢለውን ስለ ዝደፈርኩ ይቕሬ በለ-ለይ! ኢሉ እናዞረ፣ ተምበርኹኹ ካብ ኩሎም እቶም ኣጋይሹ ይቕሬታ ለመነ ይበሃል።”

ይቕጽል...

* ኣብ ላዕሊ “ገዛኢ ኤርትራ ዝነበረ ጣልያን...” ብዚብል እተጠቐሰ ሰብ ብምርምር ከም ዝረኸብክዎ ምናልባት ኤንሬኮ ሴሩሊ (Enrico Cerulli) ዝበሃል፣ ገዛኢ ኤርትራ ጥራይ ዘይኮነስ፣ ብምሉኡ ‘ግዝኣት ጣልያን ምብራቕ ኣፍሪካ’ ተብሂሉ ንዚጽዋዕ ዝነበረ ሃገራት (ንኢትዮጵያን ንደቡብ ሶማሊያን ሓዊሱ) ዜመሓደር ዝነበረ ሰብ ከይኮነ ኣይተርፍን። ኤንሬኮ ሴሩሊ ትግርኛ፣ ግዕዝ፣ ኣምሓርኛ፣ ጥራይ ዘይኮነስ ቋንቋ ኦሮምኛውን ከይተረፈ ዚፈልጥ፣ ብዙሕ ጽሑፋትን ዛንታትን ተርጉሙ ዝሓለፈ፣ ዓብዪ ሊቕ ሰብ እዩ ነይሩ።